

Länsgemensam uppföljning av barnavårdsutredningar i Värmland efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet

Bakgrund

Sverige har unik kunskap om förekomsten av våld mot barn, baserat på nationella kartläggningar. Samtidigt saknas mycket kunskap om de våldsutsatta barnens möjligheter till stöd och skydd, samt om flera centrala aspekter i barnavårdsutredningar efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet.

För att bidra med ny kunskap startade forsknings- och utvecklingsprojektet **Support and protection Against Violence on Equal terms for all children (SAVE)** vid FoU Välfärd Värmland, Karlstads universitet.

Vad ville verksamheten ta reda på?

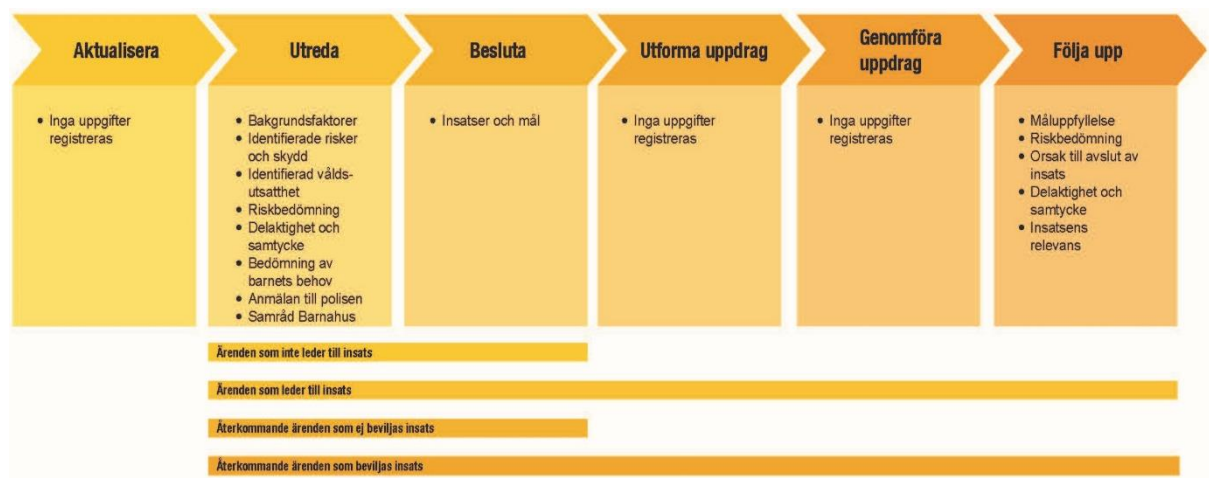
Syftet med SAVE är att öka kunskapen om i vilken utsträckning olika typer av våldsproblematik framkommer i barnavårdsutredningar, hur risken för fortsatt våld bedöms, i vilken utsträckning insatser beslutas samt om flickor och pojkar oavsett ålder, ursprung och funktionsnedsättning beviljas insatser på lika villkor över tid.

SAVE har också inneburit att en modell för länsgemensam systematisk uppföljning i kombination med tillämpad forskning har utvecklats. Centralt i modellen är en deltagarorienterad design, i både planering och genomförande av projektet.

Vilken information samlades in?

Data i uppföljningen utgörs av information från barnavårdsutredningar och uppföljningar av insatser, som registreras i ett datorbaserat verktyg, SU-SAVE. Verktöget utgår från Socialstyrelsens verktyg för systematisk uppföljning, SU-Pilot.

Ärenden som inte leder till insats, inklusive återkommande ärenden, följs fram till beslut. Övriga ärenden, inklusive återkommande ärenden, följs till insatsernas slut.

Hur samlades informationen in?

Centralt i modellen är en deltagarorienterad design, i både planering och genomförande av projektet. Arbetet började med en workshop för handläggare och chefer inom den sociala barn- och ungdomsvården i Värmland hösten 2018. Där diskuterades frågeställningar och förslag på variabler i SAVE. Resultatet från workshopen användes sedan för att ta fram ett uppföljningsformulär, "SU-SAVE", anpassat för Socialstyrelsens SU-verktyg. En plattform på Projectplace skapades där kontaktpersoner från respektive kommun fick information och kunde ställa frågor. Regelbundna avstämningar gjordes även via Zoom för att förankra och justera frågorna i enkäten. Innan datainsamlingen påbörjades genomfördes ett pilottest av enkäten där fem kommuner deltog. I samband med piloten testades även tekniken för dataöverföringen via VPN-kanalerna. Manualer togs fram med instruktioner för administrering av SU-verktyget, registrering i enkäten och överföring av filer. Innan datainsamlingen startade genomfördes också en webbutbildning via Zoom med handläggare som skulle registrera uppgifter i enkäten.

Datainsamlingen i SAVE påbörjades i maj 2019 genom att handläggare registrerade uppgifter i SU-SAVE efter varje avslutad utredning. En gång per månad under ett år överfördes uppgifter som respektive kommun registrerat i SU-SAVE till FoU Valfärd Värmland av kontaktpersonerna i kommunerna. Varje månad rapporterade kontaktpersonerna även hur många utredningar som uppfyllde kriterierna för att ingå i SAVE samt hur många utredningar som registrerats i SU-SAVE. Rapporteringen ligger till grund för beräkning av svarsfrekvens och ger också information om någon kommun haft svårigheter med registreringen.

Vilken kunskap blev resultatet av uppföljningen?

Ansvarig forskare vid FoU Valfärd Värmland bearbetade och analyserade data från SU-SAVE genom statistiska analyser i SPSS. Under tiden som analyserna gjordes hölls regelbundna webbsändningar med kontaktpersonerna för att diskutera övergripande preliminära resultat och ha en dialog kring vad som framkom i analyserna. Detta gjordes även med IFO-chefsnätverket och BBiC-nätverk i länet.

I oktober 2020 hölls en workshop med handläggare, kontaktpersoner och chefer från deltagande kommuner. Vid workshopen presenterades och diskuterades resultat, och förslag på utvecklingsområden togs fram utifrån det första årets datainsamling.

Resultatet baserat på första årets datainsamling i SAVE visar att:

- I en majoritet av utredningarna som inleds enligt SOSFS 2014:14 framkommer information om våldsutsatthet hos barnen. Våldsutsattheten direkt mot barnet handlar i de flesta fall om mindre allvarligt fysiskt våld, medan våld mellan omsorgspersoner framstår som mer komplext.
- Socialtjänsten polisanmäler över lag mycket sällan det våld som framkommer vid barnavårdsutredning. Polisanmälningar görs främst för sexuellt våld och allvarligt fysiskt våld samt vid hög risk för fortsatt våld.
- Socialsekreterarna bedömer risken för fortsatt våld som låg i de flesta utredningar. Medel till hög grad av risk har bedömts när våldet varit upprepat och/eller allvarligt.
- I 47 procent av utredningarna bedömer socialtjänsten att barnet är i behov av stöd eller skydd. Bedömningen av risk att fara illa och risk för fortsatt våld avgör om barnet bedöms vara i behov av stöd, oavsett barnets kön, ålder, ursprung och ev. funktionsnedsättning.

Skillnader i vårdnadshavares samtycke till insatser innebär, utifrån barnets perspektiv, en ojämställdhet och ojämlikhet i tillgång till insatser:

- Att vara flicka och äldre än 6 år ökar sannolikheten att insatser beviljas, oavsett våldsutsatthet och risk för fortsatt våld.
- Att vara pojke och ha utomeuropeisk bakgrund minskar sannolikheten att insatser beviljas, oavsett våldsutsatthet och risk för fortsatt våld.

Totalt leder 3 av 10 utredningar till insatser till barnet. Återkommande utredningar leder i betydligt större utsträckning till insatser jämfört med förstagångsutredningar.

Vilka förändringar gjordes till följd av ny kunskap?

Resultaten presenterades och diskuterades på en regional workshop tillsammans med medverkande kommuner i SAVE. Tillsammans identifierades viktiga utvecklingsområden.

En regional utvecklingsledare tillsätts vid FoU Välfärd Värmland för att leda förändringsarbete utifrån resultaten i SAVE, med start våren 2021. Gemensamma utbildningar och processtöd om hur man för samtal med barn om våld och vad man ställer frågor om, ska minska svårigheten att få fram information om barnets faktiska våldsutsatthet.

Fortsatt samarbete planeras mellan kommunerna, med stöd av en regional utvecklingsledare, där målsättningen är att:

- öka förutsättningarna för likvärdiga bedömningar av risken för fortsatt våld
- förbättra lokala rutiner, särskilt vad gäller utredning och bedömning av risk för fortsatt våld.
- utveckla arbetssätt för att motivera till insatser, särskilt vid förstagångsutredningar.

Datainsamling i SAVE fortsätter, med fokus på insatser och uppföljning av insatser.

Framgångsfaktorer i uppföljningsarbetet

- Framtagandet av en modell för länsgemensam systematisk uppföljning, där grunden ligger i att kombinera forsknings- och utvecklingsprojekt, har medfört att det nu finns ett arbetssätt att utgå ifrån som också är applicerbart på andra verksamhetsområden. Efter framtagandet av modellen används den också inom ramen för andra projekt vid FoU Välfärd Värmland, som exempelvis "SUVEK – Systematisk uppföljning i Värmland av Ekonomiskt bistånd".
- Deltagarorienterad design, vilket inneburit gemensam planering och samverkan vad gäller genomförande, formulärinnehåll och återkoppling av resultat genom hela processen inom den regionala samverkans- och stödstrukturen och med medverkande kommuner.
- Att noga följa strukturen för individbaserad systematisk uppföljning och de förutsättningar som anges i Partnerskapets stödmaterial. Detta har gjort att planeringen för SAVE har haft en ram att utgå ifrån vilket har underlättat arbetet med planering, förberedelser, datainsamling och hur användning av resultatet ska ske. Strukturen har även gett en god grund att stå på i uppstartsfasen, då stegen i SAVE inledningsvis kunde presenteras för kommunerna och att strukturen sedan följts.
- En aktiv referensgrupp bestående av representanter från Länsstyrelsen, Region Värmland, FoU Välfärd Värmland samt forskare vid Institutionen för sociala och psykologiska studier vid Karlstads universitet, har kommit med inspel och varit med i diskussioner inför och under

datainsamlingen. Referensgruppen var också med i diskussioner kopplade till resultatet och i analysprocessen, vilket har medfört att arbetet i och resultatet av det som kommit fram i SAVE har diskuterats med representanter från andra regionala aktörer och med forskare inom aktuella områden.

- Ett nära samarbete med IT-avdelningen vid Karlstads universitet för att få datainsamlingen att fungera bra.
- Digitala plattformar för information och återkopplingar – Projectplace och Zoom.

För mer information, se resultatrapport för år 1 i SAVE:

https://www.kau.se/files/2020-12/2020-1_FoU.pdf